

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vključevanju beguncev v EU**(raziskovalno mnenje)**

(2016/C 264/03)

Poročevalka: Christa SCHWENG**Soporočevalec: Panagiotis GKOFAS**

Nizozemsko ministrstvo za socialne zadeve in zaposlovanje je v dopisu z dne 16. decembra 2015 v imenu nizozemskega predsedstva Sveta in v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosilo za raziskovalno mnenje o naslednji temi:

Vključevanje beguncev v EU

(raziskovalno mnenje).

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 4. aprila 2016.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 516. plenarnem zasedanju 27. in 28. aprila 2016 (seja z dne 27. aprila) z 232 glasovi za, 3 glasovi proti in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Uvod

Nizozemsko predsedstvo je navedlo naslednje razloge za svoje zaprosilo:

EU in države članice v glavnem niso pripravljene na trenutni množični приход beguncev. Toda število oseb, ki prihaja, pomeni le delček selitev, ki se dogajajo po svetu, in je v novejši evropski zgodovini že dosegalo takšne ravni. Pri sprejemu beguncev in skrbi za njihovo vključevanje po odobritvi zaščite morajo sodelovati vse ravni države in številne civilnodružbene organizacije. Pristopi, koristi in obseg odziva organizacij se med državami članicami razlikujejo. Primere obstoječih dobrih praks lahko najdemo v različnih zbirkah podatkov, kar je lahko osnova za bolj poglobljeno analizo.

Cilj raziskovalnega mnenja je na podlagi sedanjih izkušenj in po vzorih iz drugih geografskih območij in obdobj, v katerih je prišlo do prihoda beguncev in drugih migrantov v primerljivem ali precej večjem obsegu, pripraviti priporočila in se pri tem osredotočiti na vlogo civilnodružbenih organizacij. Mnenje bi moralo obravnavati vprašanja, kot so: kateri so najboljši načini sodelovanja med nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi oblastmi ter civilnodružbenimi organizacijami, kateri inovativni pristopi že obstajajo in kako jih lahko prenesemo v druge okvire?

2. Priporočila

2.1 EESO je prepričan, da je vključevanje nujno potrebno za našo družbo, če želimo ohraniti socialno kohezijo.

2.2 EESO meni, da je treba za učinkovitost in povrnitev zaupanja v vrednote naše družbe nemudoma uvesti skupni evropski azilni sistem ter izvesti temeljito reformo dublinske uredbe in evropskega načrta za migracije.

2.3 EESO poudarja, da je vključevanje dvosmerni proces. Najboljše prakse na področju politik vključevanja ne zajemajo le beguncev, temveč tudi lokalno prebivalstvo. Tak pristop je ključen, če želimo, da lokalno prebivalstvo soglaša z ukrepi vključevanja. Mediji, lokalne oblasti, sindikati, organizacije delodajalcev in nevladne organizacije imajo v tem procesu pomembno vlogo. Da bi ustvarili pozitivno vzdušje glede beguncev v državah sprejemnicah – zlasti v času napovedi šibke gospodarske rasti in krčenja trga dela v nekaterih državah – bi bilo treba tako za lokalno prebivalstvo kot begunce zagotoviti ukrepe vključevanja in socialne naložbe za odzivanje na potrebe posameznih ciljnih skupin.

2.4 Če se pričakuje pozitivna odločitev glede azila, je treba kmalu po registraciji nuditi jezikovno usposabljanje, ki bi moralo zajemati tudi osnovne informacije o vrednotah, kulturi in procesih ter opredelitev znanj in kvalifikacij. Pri pripravi metod za opredelitev znanj, ki so bila pridobljena v državi izvora, bi lahko pomagal Cedefop.

2.5 EESO priporoča, da se posebna pozornost nameni mladostnikom, še posebej tistim brez spremstva, ki so pogosto travmatizirani in potrebujejo podporo socialnih pedagogov. Zagotoviti je treba hitro vključevanje v šolski sistem ali svetovanje v zvezi s priložnostmi za poklicno usposabljanje.

2.6 EESO poudarja, da morajo imeti begunci dostop do informacij o pravicah in obveznostih v družbi gostiteljici na splošno in še posebej o pravicah in obveznostih na trgu dela. Begunce je treba na trgu dela obravnavati enako kot lokalno prebivalstvo, da bi preprečili neloyalno konkurenco ter socialni in plačni damping.

2.7 EESO ponovno izraža pohvalo za solidarnost, ki so jo pokazali nekateri deli civilne družbe, sindikati, organizacije delodajalcev, posamezniki in podjetja, zlasti mikropodjetja ter mala in srednja obrtna podjetja, ki prostovoljno pomagajo prosilcem za azil. EESO poudarja, da je pomembno ohraniti in podpirati takšna prizadevanja posameznikov z ustreznimi spodbudami, zlasti v izrednih humanitarnih razmerah, ter s tem spodbujati solidarnost v civilni družbi.

2.8 EESO poudarja, da mora takojšen odziv EU na te razmere temeljiti na solidarnosti in pravični delitvi odgovornosti in stroškov, kot je navedeno v členu 80 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU).

2.9 Države članice in pristojni organi EU, tudi v tranzitnih državah, bi morali sodelovati s civilnodružbenimi organizacijami pri spremljanju, posodabljanju podatkov in usklajevalnih dejavnostih, da bi oblikovali učinkovitejšo skupno azilno politiko EU. Treba je razviti skupne, usklajene in posodobljene statistične sisteme, s katerimi se lahko opredelijo možnosti politike EU in držav članic.

2.10 Za trajnostno uspešnost vključevanja beguncev je v okviru Junckerjevega načrta in širše potrebno okrepljeno prizadevanje glede naložb za spodbujanje gospodarske rasti in zaposlovanja. Lokalnemu prebivalstvu in beguncem bi bilo treba zagotoviti dodatne naložbe v ukrepe vključevanja in socialne naložbe za odzivanje na potrebe vsake ciljne skupine. EESO upošteva možne pozitivne učinke davka na finančne transakcije v okviru javnih financ z zagotavljanjem pravičnejših prispevkov iz finančnega sektorja. Zaradi izjemnih okoliščin in v skladu s Paktom za stabilnost in rast dodatnih stroškov sprejema beguncev ne bi smeli, na podlagi temeljitega preverjanja, šteti v javni primanjkljaj držav članic. Naložbe v ukrepe vključevanja so kratko- in srednjeročno drage, vendar je treba razumeti, da so to naložbe v ljudi, ki se bodo dolgoročno izplačale. Uspešno vključevanje bo omogočilo socialno kohezijo, gospodarsko rast in ustvarjanje delovnih mest. Poleg tega bi bilo treba ustrezno povečati sredstva Sklada za azil, migracije in vključevanje ter Evropskega socialnega sklada (ESS) še posebej v državah članicah s preseženo begunsko kvoto, da se zagotovi boljše sofinanciranje ukrepov za vključevanje beguncev.

3. Ozadje mnenja

3.1 Spori na Bližnjem vzhodu so povzročili doslej največji prihod beguncev v Evropo. Ljudje iz držav v vojni so se pomešali z ljudmi, ki so želeli zapustiti svoje države zaradi ekonomskih razlogov. Vse evropske države so podpisale Ženevsko konvencijo o statusu beguncev iz leta 1951, s katero so bile beguncem dodeljene osnovne pravice, da se ta ranljiva skupina zaščiti. Glede na veliko število ljudi ter zaradi spoštovanja določb Ženevske konvencije in splošnih načel glede človekovih pravic je pomembno, da se jasno razlikuje med ekonomskimi migranti in begunci, tj. ljudmi, ki potrebujejo zaščito (zlasti azil ali subsidiarno zaščito).

3.2 Z vidika posameznika je popolnoma razumljivo, da zapusti svojo državo v iskanju boljših gospodarskih razmer v tujini, vendar sedanje razmere in družbeno ozračje v večini držav članic zahtevajo jasno razlikovanje. Ekonomski migranti se morajo vrniti v državo izvora, če je njihova prošnja za zaščito neutemeljena. Države članice se morajo v primerih, ko je prošnja za mednarodno zaščito zavrnjena, držati akcijskega načrta EU o vračanju in priročnika o vračanju.

3.3 Za to je potreben skupni evropski azilni sistem, ki bi zajemal učinkovito zaščito zunanjih meja, ustrezno registracijo na t. i. žariščnih točkah, hitro obravnavo prošenj za azil in vračanje v države izvora oziroma v tretjo državo, s katero je bil sklenjen sporazum o ponovnem sprejemu, če prosilcu niso odobrili nobene mednarodne zaščite in so mu zavrnilo prošnjo za azil. Zelo pomembno in učinkovito bi bilo tudi, če bi se žariščne točke za registracijo in vložitev prošenj za azil vzpostavile v tretjih državah, ki mejijo na EU ter imajo sklenjene sporazume o migracijski politiki.

3.4 Dogodki v drugi polovici leta 2015 so pokazali, da državljani tretjih držav v Evropo pogosto pridejo z napačnimi pričakovanji in predstavami o lepem življenju v EU, o čemer jih prepričajo tihotapci. Ko so soočeni z realnostjo, so razočarani, zato se nekateri sami vrnejo v svojo državo. Osebe, ki so vključene v program prostovoljnega vračanja, bi lahko prispevale k bolj realističnemu predstavljanju življenja v Evropi svojim sodržavljanom, kar bi slednje morda odvrnilo od odločitve, da se podajo na nevarno pot proti Evropi.

3.5 Za vzpostavitev trajnostne in pravične porazdelitve odgovornosti in stroškov ter zmanjšanje pritiska na sedanji azilni sistem bo treba ne le poskrbeti za popolno delovanje skupnega evropskega azilnega sistema, temveč tudi hitro uvesti nov evropski pristop za migracije in izvesti temeljito reformo dublinske uredbe, da se bodo lahko obravnavali kratkoročni in dolgoročni izzivi, kot je napovedal predsednik Juncker za prvo četrtletje leta 2016. EESO bo svoja stališča izrazil v ločenem mnenju.

3.6 EESO je v resoluciji o beguncih, ki jo je sprejel decembra 2015, poudaril, da „mora EU za begunce, ki prihajajo iz držav v vojni in ki jim grozi terorizem, zaradi trenutnih razmer vzpostaviti varne humanitarne koridorje, in sicer v sodelovanju z državami, kjer je teh beguncev največ“. EESO ponovno poudarja, da bi moral biti postopek registracije opravljen že zunaj EU.

3.7 Zaradi vojne, podnebnih sprememb in slabih obetov za prihodnost v tretjih državah bi se lahko prihod beguncev in migrantov nadaljeval ali celo povečal. Omejitev dejavnikov, ki spodbujajo k migraciji, je načeloma svetovni izziv. Toda to mnenje obravnava le vključevanje posameznikov, ki jim je zaščita odobrena ali so zanjo zaprosili.

4. Primerljivost s preteklimi tokovi beguncev

4.1 Nizozemsko predsedstvo je želelo vedeti, kakšne so bile izkušnje pri vključevanju v prejšnjih krizah, ki so povzročile obsežno gibanje beguncev. EESO je ugotovil, da sedanje begunske krize ni mogoče primerjati s preteklimi zaradi števila ljudi, ki se selijo (leta 2015 je meja EU prek Grčije prestopilo več kot 900 000 migrantov), in hitrosti razvoja krize, zaradi česar se je povečala negotovost med lokalnim prebivalstvom. Če na primer pogledamo razmere v Avstriji, kamor je v začetku devetdesetih let 20. stoletja prišlo okoli 90 000 beguncev, ki so bežali pred vojno v nekdanji Jugoslaviji, so razlike precej očitne: veliko ljudi iz Bosne je imelo sorodnike v Avstriji ali pa so že delali tam. Kvalifikacije, ki so jih pridobili v državi izvora, so bile dragocene za avstrijska podjetja, ženske pa so bile vajene vključevanja na trg dela. S tem so se povečali družinski dohodki, družine pa so bile mobilnejše, kar je preprečilo nastajanje posebnih območij ter omogočilo boljše socialno mešanje v šolah in na trgu dela.

4.2 Izkušnje z razmerami v devetdesetih letih niso popolnoma primerljive z današnjim stanjem. Ljudje, ki prihajajo zdaj, imajo bolj raznoliko ozadje. Nekateri imajo visokošolske diplome, ki so primerljive z evropskimi, drugi imajo izobrazbo, ki morda ni neposredno uporabna v Evropi, spet tretji imajo zelo omejeno izobrazbo in veliko žensk ni bilo še nikoli na trgu dela. Poleg tega so prebivalci držav sprejemnic precej zadržani do tujcev, ki jim konkurirajo na trgu dela, saj še vedno čutijo posledice gospodarske krize.

5. Opredelitev vključevanja

5.1 Po navedbah UNHCR v razvitih državah ni soglasja o opredelitvi vključevanja priseljencev. Prav tako ni uradne opredelitve v mednarodni zakonodaji o beguncih. Mnogi vladni in akademski poskusi opredelitve vključevanja ali povezane družbe temeljijo na širokem razumevanju vključevanja kot individualnega in dvostranskega procesa.

5.2 „Opredelitev UNHCR temelji na konceptu vključevanja kot dvostranskega procesa, in sicer na podlagi predpostavke, da se ena stran ‚prilagodi‘, druga pa ‚sprejme‘. Vendar pa se beguncem ni treba odpovedati svoji kulturni identiteti, zato se vključevanje razlikuje od asimilacije“⁽¹⁾. Ta opredelitev je skladna s stališčem EESO⁽²⁾.

5.3 EESO je poudaril potrebo po povezavi vključevanja z vrednotami in načeli iz Pogodbe, z Listino o temeljnih pravicah, Evropsko konvencijo o človekovih pravicah, strategijo Evropa 2020, politiko zaposlovanja in socialno agendo. EESO meni, da je to sklicevanje ključno, če se upošteva, da se nekateri socialni sektorji in politike v Evropi soočajo s krizo vrednot. Vključevanje ter ekonomska in socialna kohezija sta dve plati iste medalje⁽³⁾. Zagotavljanje dostojnih življenjskih razmer in obetov za vse bo prispevalo k boljšemu sprejemanju ukrepov vključevanja.

5.4 Skupna osnovna načela politike vključevanja priseljencev (2004) in skupni program za vključevanje (2005), prek katerega se ta načela izvajajo, sta podlaga za oblikovanje vključevanja migrantov v EU, ki zajema:

— dvostranski dinamični proces;

— upoštevanje vrednot EU;

— zaposlitev, ki je ključni del vključevanja in osrednjega pomena za sodelovanje;

⁽¹⁾ A new beginning – Refugee integration in Europe (Nov začetek – vključevanje beguncev v Evropi), 2013.

⁽²⁾ UL C 181, 21.6.2012, str. 131, in tudi UL C 347, 18.12.2010, str. 19.

⁽³⁾ Informativno poročilo o *novih izzivih vključevanja* – poročevalec: Luis Miguel Pariza Castaños.

- znanje jezika države sprejemnice ter poznavanje njenih institucij in zgodovine, saj je to bistvenega pomena za uspešno vključevanje;
- izobraževanje, ki je ključno za dejavno sodelovanje;
- enak dostop do institucij, dobrin in storitev, kot ga imajo državljani, saj je to bistveno za vključevanje;
- interakcija med migranti in državljani;
- zaščita raznolikega kulturnega in verskega udejstvovanja;
- sodelovanje v demokratičnem procesu;
- uskladitev politik vključevanja;
- jasni cilji, kazalniki in mehanizmi ocenjevanja za prilagajanje politike vključevanja.

5.5 Čeprav ta načela ne razlikujejo med vključevanjem migrantov in beguncev, jih EESO obravnava kot podlago za vključevanje beguncev. Zaradi velikega števila ljudi, ki prihajajo v Evropo, si je treba dodatno prizadevati za zagotavljanje učenja jezikov, nastanitve in vključevanja na trg dela.

5.6 Da bi ustvarili pozitivno vzdušje glede beguncev v državah sprejemnicah – zlasti v času napovedi šibke gospodarske rasti in krčenja trga dela v nekaterih državah – bi bilo treba tako za lokalno prebivalstvo kot begunce zagotoviti ukrepe vključevanja in socialne naložbe za odzivanje na potrebe posameznih ciljnih skupin. EESO je izrazil stališče, da je treba povezati in uskladiti socialne cilje v okviru vključevanja beguncev ⁽⁴⁾.

5.7 EESO je prepričan, da je vključevanje beguncev nujno potrebno za našo družbo, če želimo ohraniti socialno kohezijo. Ne zadostno vključevanje lahko vodi k ustvarjanju vzporednih družb, kar lahko povzroči destabilizacijo držav sprejemnic. Zato je v našem interesu, da začnemo ukrepe vključevanja čim prej izvajati. Medije bi bilo treba spodbujati, da priznajo pomembnost vključevanja in svoje vloge pri ustvarjanju pozitivnega političnega in družbenega ozračja.

5.8 Demografski razvoj v večini evropskih držav kaže na upad števila delovno sposobnega prebivalstva. Da bi ohranili vzdržne družbene sisteme za prihodnje generacije, mora biti prednostna naloga vključevanje celotne delovne sile na trg dela, ne glede na npr. spol, starost, fizične sposobnosti, veroizpoved, spolno usmerjenost ali (etnično) poreklo. Naložbe v ukrepe vključevanja so kratko- in srednjeročno drage, vendar je treba razumeti, da so to naložbe v ljudi, ki se bodo dolgoročno izplačale. Uspešno vključevanje bo omogočilo socialno kohezijo, gospodarsko rast in ustvarjanje delovnih mest.

5.9 Odločilno vlogo pri vključevanju ima lokalna raven, kjer ljudje sobivajo in kjer se najprej pokaže, da vključevanje ni uspešno. Skupnostim je treba svetovati in jih usmerjati glede uspešnih ukrepov vključevanja, kot je spodbujanje beguncev, naj sodelujejo v lokalnih prostovoljskih združenjih (npr. sindikati, nevladne organizacije, gasilska društva ali športni klubi).

5.10 Spletno mesto Evropske komisije o vključevanju ⁽⁵⁾ nudi bogat nabor informacij o zgledih vključevanja. Z uporabo iskalnih filtrov je mogoče najti primere dobre prakse po, na primer, državah, področjih vključevanja ali ciljnih skupinah. To spletno mesto bi bilo treba še bolj promovirati, da bi države članice, lokalne oblasti, nevladne organizacije in socialne partnerje navdušili za dejavnosti vključevanja.

⁽⁴⁾ UL C 347, 18.12.2010, str. 19.

⁽⁵⁾ <https://ec.europa.eu/migrant-integration/home>.

5.11 Na podlagi predloga EESO je že vzpostavljeno strukturirano sodelovanje med civilnodružbenimi organizacijami, EESO in Evropsko komisijo, in sicer prek evropskega foruma za migracije, ki obravnava vsa vprašanja, povezana z migracijami, azilom in vključevanjem. Koristno bi lahko bilo tudi, da se mandat svetovalnega odbora za prosto gibanje oseb razširi na vključevanje beguncev, saj prek tega odbora vlade razpravljajo in si izmenjuje ideje s socialnimi partnerji. V tem odboru bi se lahko tudi izmenjevale dobre prakse.

6. Ukrepi vključevanja

6.1 Prosilci za azil, ki prihajajo v Evropo, po (v večini primerov) napornem in pogosto travmatičnem potovanju, najprej potrebujejo streho nad glavo in prostor za počitek. V tem času bi jih morale oblasti ustrezno registrirati in približno oceniti, ali imajo možnost, da se jim prizna status begunca. V tem primeru bi morali čim prej začeti izvajati ukrepe vključevanja. Po podatkih nedavne raziskave Svetovne zdravstvene organizacije potrebujejo begunci, ki trpijo zaradi posttravmatske stresne motnje, posebno zdravstveno oskrbo, saj je ta motnja pogosto najdražja prepreka v procesu vključevanja.

6.2 Brez vsaj osnovnega znanja jezika države sprejemnice vključevanje ni mogoče. Zato bi bilo treba z učenjem jezika začeti čim prej v azilnem postopku. Za to so potrebne nove strukture in tudi izboljšano upravljanje vmesnih ravni, da bo mogoče obravnavati veliko število prosilcev za azil. Na jezikovnih tečajih bi bilo treba prosilce za azil seznaniti tudi z vrednotami (npr. enaka obravnava žensk in moških, svoboda izražanja, prepoved nasilja v družini) in kulturo države sprejemnice ter jim dati osnovne smernice v zvezi z vprašanji o organizacijah in institucijah ter informacije o tem, na koga se obrniti v primeru težav. Prosilci za azil pogosto prihajajo iz zelo različnih kultur. Dejanja, ki so posledica slabega poznavanja osnovnih vrednot, pravic in obveznosti v državi sprejemnici, lahko ogrozijo vključevanje.

6.3 Otroci beguncev bi morali čim prej začeti hoditi v šolo skupaj z otroki lokalnega prebivalstva ter prejemati pomoč pri učenju nacionalnega jezika. Posebno pozornost je treba nameniti mladoletnikom, še posebej tistim brez spremstva, ki so pogosto travmatizirani. Če jim zaradi starosti ni več dovoljeno šolanje, jim je treba zagotoviti ustrezne možnosti, da se prepreči nezadovoljstvo. Države članice bi se morale zavedati posebnih potreb travmatiziranih otrok in mladoletnikov brez spremstva ter jim zagotoviti socialno-pedagoško podporo (npr. na Dunaju poskušajo otroke brez spremstva namestiti v rejniške družine z uporabo obstoječih okvirov).

6.4 Zgodnja opredelitev ter klasifikacija certifikatov, spretnosti in kvalifikacij sta bistveni za hitro vključevanje na trg dela. Poklicne spretnosti in kvalifikacije prosilca za azil bi bilo treba opredeliti že na začetku azilnega postopka, pri čemer bi morali sodelovati strokovnjaki za trg dela. Ti vidiki so nepogrešljivi za spodbujanje učenja ciljnega jezika, začetek usposabljanja, priznavanje poklicnih kvalifikacij, zagotavljanje potrebnih sekundarnih kvalifikacij in učinkovito iskanje ustrezne zaposlitve. Opredelitev spretnosti pa je lahko zelo težaven postopek. Veliko beguncev nima s seboj niti osebnih dokumentov, kaj šele potrdil ali certifikatov, ki bi dokazovali njihovo raven kvalificiranosti. Zato v različnih državah članicah (npr. v Nemčiji in Avstriji) razvijajo različne metode za preverjanje spretnosti in kompetenc. Cedefop bi lahko zagotovil platformo za vzajemno učenje in izmenjavo najboljših praks na tem področju.

6.5 Azilni postopki so pogosto zelo dolgotrajni, zaradi česar so prosilci za azil v negotovem položaju. Dolga obdobja, ko prosilci za azil ne morejo odločiti o svojem življenju, lahko povzročijo psihosocialno nestabilnost, izgubo samozavesti in sindrom odvisnosti, ki lahko ovirajo možnosti za zaposlitev celo po priznanju statusa begunca. To še bolj vpliva na otroke, ki potrebujejo stabilno okolje. Zato EESO poziva države članice, naj čim prej sprejmejo odločitve o azilnih postopkih. Po podatkih OECD⁽⁶⁾ o podpori pri vključevanju prosilcev za azil imajo v Grčiji, Belgiji in na Danskem najkrajše azilne postopke, vključujejo pa jezikovne tečaje v povezavi z izobraževanjem odraslih in poklicnim usposabljanjem.

⁽⁶⁾ Making Integration Work (Doseganje uspešnega vključevanja), 28.1.2016, OECD.

6.6 Glede na napovedi o gospodarski rasti in razmere na trgu dela lahko države poskusijo sprejeti ukrepe, s katerimi bodo skrajšale čakanje na dostop do trga dela. Nemčija in Madžarska sta ta čakalni čas že skrajšali, Finska, Belgija in Luksemburg pa so prav tako sprejeli nekatere ukrepe na tem področju. Pravični, pregledni in razumni predpisi, ki urejajo omogočanje dostopa prosilcev za azil do trga dela, preprečujejo delo na črno in povečujejo sprejemanje med lokalnim prebivalstvom. Poleg tega bi morale imeti osebe z odobreno zaščito možnost ostati v državi gostiteljici, če so vključene na trg dela ali v družbo gostiteljice. Prosilci za azil morajo biti seznanjeni, da je njihov dostop do trga dela odvisen od države, v kateri so zaprosili za azil. Zaradi neinformiranosti nekateri odpotujejo v druge države članice in upajo, da bodo tam dobili delo. Tako pa se znajdejo v neurejenem položaju, čemur bi se lahko enostavno izognili, če bi bili ustrezno obveščeni.

6.7 Pri vključevanju je zelo pomembna nastanitev: sprejemni centri zadostijo takojšnji potrebi po prostoru za počitek (pogosto za veliko daljši čas, kot je načrtovano), vendar daljše bivanje tam otežuje vključevanje. V Avstriji so vzpostavili projekt Kosmopolis za zasebne nastanitve. Nekaj stanovanj v novozgrajenem naselju je rezerviranih za begunce, ki so že našli zaposlitev. Da bi se izognili nesporazumom med begunci in lokalnim prebivalstvom, je bil v bližini ustanovljen informacijski center. Na Portugalskem je dogovor med občino Lizbona in portugalskimi nevladnimi organizacijami omogočil zagotavljanje nastanitve za begunce ter dostop do občinskih storitev na področjih usposabljanja, izobraževanja in vključevanja na trg dela ⁽⁷⁾.

6.8 Po odobritvi azila mora begunec sam poiskati nastanitev. To je pogosto zelo težko obdobje, saj begunec nima več začetne podpore države in mora najti službo na enak način kot prebivalci države sprejemnice.

6.9 Posebno vlogo pri tem imajo javni zavodi za zaposlovanje. Ti morajo v prvi vrsti dejavno izpolnjevati svojo vlogo posrednika pri trajnostnem zaposlovanju. Morajo pa tudi določiti dodatne kvalifikacije, ki bi jih begunec moral pridobiti, če želi uspeti na trgu dela. Zavedati se je treba, da je po štirih letih bivanja zaposlenih le 25 % beguncev in da celo po desetih letih ta delež znaša le okoli 50 % ⁽⁸⁾. Da bi omogočili polno vključevanje na trg dela, bi lahko z vsakim beguncem sklenili posebno pogodbo o vključevanju, ki bi vsebovala ustrezne ukrepe (dodatno usposabljanje, število prošenj itd.). EESO poudarja, da je treba begunce na trgu dela obravnavati enako kot lokalno prebivalstvo, da bi preprečili neelojalno konkurenco ter socialni in plačni damping. Če beguncu v razumnem času ni mogoče najti zaposlitve, bi se mu lahko ponudilo prostovoljsko delo v okviru družbeno koristnega dela. Takšno delo bi mu lahko omogočilo pridobivanje dodatnih jezikovnih spretnosti in pomagalo, da se vključi v družbo.

6.10 Dober primer je Nemčija, kjer so se nedavno odločili, da uvedejo posebno osebno izkaznico, namenjeno prosilcem za azil. Po prvi registraciji ta izkaznica postane glavno in obvezno sredstvo za identifikacijo, povezano s centralno zbirko podatkov, ki vsebuje informacije, kot so izobrazba in poklicne izkušnje osebe.

6.11 Med begunci in tudi med lokalnim prebivalstvom so ljudje s podjetniškimi interesi in znanjem. Zagotoviti bi jim bilo treba informacije in nasvete o tem, kako ustanoviti podjetje in postati delodajalec.

6.12 V Nemčiji in na Slovaškem trenutno potekajo razprave o tem, kako bi lahko begunce z visokimi kvalifikacijami za poklice, za katere primanjkuje usposobljenih delavcev, vključili na trg dela po hitrih postopkih.

6.13 Begunci potrebujejo splošne informacije o trgu dela, priložnostih za poklicno usposabljanje in delovnih mestih, ki so na voljo. Ker je velik odstotek beguncev primerne starosti za študij (med 16 in 25 let), jim je treba pred začetkom usposabljanja zagotoviti osnovne informacije ali pripravljalne tečaje na različnih poklicnih področjih. V Nemčiji je gospodarska zbornica začela pobude za pomoč pri posredovanju zaposlitve, na primer z razgovori za delo v slogu hitrih zmenkov. Nemška gospodarska zbornica podjetja spodbuja, naj prek projekta Zavezanost k usposabljanju beguncem omogočijo pridobivanje kvalifikacij in usposabljanje. Poskuša tudi pritegniti sponzorje, ki bi prostovoljno skrbeli za begunce in podjetja, tako da bi svetovali obema stranema. Prav tako zagotavlja podporo beguncem, ki želijo ustanoviti lastna podjetja.

⁽⁷⁾ Approaches towards the labour market integration of refugees in the EU (Pristopi k integraciji beguncev na trg dela v EU), 7.1.2016, EurWORK.

⁽⁸⁾ Glej opombo 6.

6.14 V Avstriji so začeli izvajati projekt, katerega namen je mladim beguncem poiskati delo na prostih vajeniških mestih s podporo javnih zavodov za zaposlovanje in mentorjev. Pred sklenitvijo uradnega sporazuma o vajištvu lahko poteka obdobje pripravništva. Poleg tega so avstrijske zvezne železnice (ÖBB) začele projekt Raznolikost kot priložnost (Diversität als Chance), v okviru katerega so 50 beguncem brez spremstva, starim od 15 do 17 let, ponudile pripravništvo.

6.15 Da bi olajšali vključevanje visokokvalificiranih migrantov, je avstrijska gospodarska zbornica razvila program Mentorstvo migrantov, ki je na voljo visokokvalificiranim beguncem. Mentorji so ljudje, ki so dobro vključeni na avstrijski trg dela in podpirajo migranta med obdobjem iskanja zaposlitve, tako da mu zagotovijo informacije ali celo dostop do svoje lastne strokovne mreže. Ta program tudi prispeva k preprečevanju kulturnih nesporazumov.

6.16 V številnih državah članicah beguncem pomagajo tako imenovani prijatelji beguncev (refugee buddies), ki prostovoljno sodelujejo v raznih organizacijah in se redno srečujejo z enim beguncem, da vzpostavijo osebni stik. To je še toliko bolj pomembno, ker je veliko število beguncev mladoletnikov brez spremstva, ki potujejo brez svojih družin. Prijatelji beguncev bi lahko delovali tudi kot zagovorniki, da se izboljša podoba beguncev v njihovi državi.

6.17 Organizacije socialnih partnerjev v nekaterih državah članicah (npr. v Španiji, Franciji, Nemčiji, na Češkem in v Avstriji) so pozvale svoje vlade, naj si prizadevajo za učinkovitejše vključevanje beguncev. V Španiji je bil v politike letnega načrta za zaposlovanje vključen dodaten ukrep, katerega namen je vključevanje beguncev na trg dela.

6.18 Danska za vključevanje beguncev na trg dela uporablja tako imenovani stopničasti model: na prvi stopnji (štiri do osem tednov) se opredelijo kompetence posameznega begunca in zagotovijo učne ure danščine. Na drugi stopnji (26–52 tednov) se pripravnik vključi v podjetje (brez stroškov za delodajalca), zagotovijo pa se mu tudi dodatne učne ure danščine. Nato je begunec pripravljen, da sprejme delovno mesto s subvencionirano plačo. Učinkovito izvajanje takšnih modelov bi moralo spodbujati ustvarjanje dodatnih priložnosti za zaposlitev in preprečiti izrivanje lokalnega prebivalstva (brez pojava „vrtljivih vrat“).

6.19 Za zagotovitev poštene konkurence je treba v celoti spoštovati delovne pogoje, vključno s plačami, ne glede na narodnost ali status delavca (*lex loci laboris*). Države članice morajo zagotoviti učinkovite ukrepe, mehanizme in upravne zmogljivosti za takšno izvajanje. Zaposlene begunce ali migrante brez dokumentacije pri uveljavljanju njihovih pravic podpirajo sindikati (Ecole des solidarités – Belgija, UNDOK – Avstrija).

7. Financiranje vključevanja beguncev

7.1 EESO poudarja, da bodo morali biti vsi ukrepi ustrezno financirani, da bodo lahko imeli trajen pozitiven učinek na našo družbo. Za trajnostno uspešnost vključevanja beguncev je v okviru Junckerjevega načrta in širše potrebno okrepljeno prizadevanje glede naložb za spodbujanje gospodarske rasti in zaposlovanja. Lokalnemu prebivalstvu in beguncem bi bilo treba zagotoviti dodatne naložbe v ukrepe vključevanja in socialne naložbe za odzivanje na potrebe posameznih ciljnih skupin. EESO upošteva možne pozitivne učinke davka na finančne transakcije v okviru javnih financ z zagotavljanjem pravičnejših prispevkov iz finančnega sektorja. Zaradi izjemnih okoliščin in v skladu s Paktom za stabilnost in rast dodatnih stroškov sprejema beguncev ne bi smeli, na podlagi temeljitega preverjanja, šteti v javni primanjkljaj držav članic⁽⁹⁾.

7.2 Države članice prvotnega sprejema, kot so Italija, Malta, Španija in Grčija, bi morale prejeti neposredno gospodarsko pomoč za vsakega begunca ali migranta, da bodo lahko pravilno in hitro obravnavale prošnje za azil ali urejale vračanje v primerih, v katerih zahteve za dodelitev azila niso izpolnjene. Tudi države članice, ki v svojo družbo vključijo več beguncev, kot od njih zahteva načelo solidarnosti, bi morale imeti možnost računati na finančno pomoč EU.

⁽⁹⁾ Deklaracija EESO o beguncih.

7.3 Treba je povečati finančna sredstva Sklada za azil, migracije in vključevanje, da bo lahko bolje sodeloval z državami članicami pri financiranju vključevanja beguncev, še posebej programov, ki jih izvajajo lokalne oblasti in nevladne organizacije. Ustrezno bi bilo treba povečati tudi sredstva Evropskega socialnega sklada, da se spodbudijo socialno vključevanje beguncev, enakost žensk, podpora podjetjem in vključevanje beguncev na trg dela, za kar sta potrebna dialog in sodelovanje s socialnimi partnerji. Poleg tega bi moral Evropski sklad za regionalni razvoj nameniti dodatna sredstva za mestna območja, ki izvajajo ureditve, potrebne za sprejemanje in vključevanje beguncev.

7.4 Treba je preučiti možnost mednarodnega sodelovanja na področju financiranja vključevanja beguncev ob posebnem sodelovanju UNHCR in Mednarodne organizacije za migracije.

V Bruslju, 27. aprila 2016

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Georges DASSIS
